

**Az Eret-hegy (HUHN20051)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve**

Debrecen
2016.

Készítette

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor

Olajos Péter

Szakmai koordinátor

Vezető természettudományi szakértő

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Közreműködő szakértők

Dr. Gulyás Gergely

Lukács Attila

Dr. Nagy Antal

Polyák László

Sallai Zoltán

Szabó Tamás

Tóth Pál

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2016.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

1. A terület azonosító adatai.....	5
1.1. Név.....	5
1.2. Azonosító kód.....	5
1.3. Kiterjedés.....	5
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	5
1.4.2. Jelölő fajok.....	5
1.5. Érintett települések.....	5
1.6. Egyéb védetség kategóriák.....	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	6
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	6
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	6
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	6
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	6
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	6
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv.....	6
1.7.7. Egyéb tervek.....	6
2. Veszélyeztető tényezők.....	7
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	9
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	9
3.2. Kezelési javaslatok.....	10
3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE).....	10
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	20
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	21
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	21
3.2.5. Mellékletek.....	21
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	22
3.3.1. Agrártámogatások.....	22
3.3.2. Pályázatok.....	25
3.3.3. Egyéb.....	25
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	25
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	25
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	25
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	26

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Eret-hegy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kJT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20051
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	142,45 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91G0* - Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal*
- 91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*)
- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Vágócsík (*Cobitis taenia*)
- Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

1.4.3. Jelölő értéknek javasolt fajok

- Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Kömörő, Penyige

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A tervezési terület 137,96 ha-on a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetet (teljes kiterjedés: 21891,7 ha) érinti (4/1982. (XI.20.) OKTH rendelkezés A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet létesítéséről)

A tervezési terület nem érint madárvédelmi területet.

A tervezési terület teljes egészében az Országos Ökológiai Hálózat magterület övezetével

átfed.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2003-ban került kidolgozásra, jogszabályban azonban nem került kihirdetésre.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye közgyűlésének 19/2011 (XII.1.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési terve elfogadásáról.

Kömörő Község Önkormányzata Képviselő testületének 11/2005. (XII.1.) rendelete a község Helyi Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének jóváhagyásáról.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: Szatmár-Nagyecsed-i erdészeti tervezési körzet erdőterve (jelenleg kihirdetés alatt) A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/5. Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. Érvényes: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Kömörői Petőfi Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-854710-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

2-1 Felső-Tisza alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a FETIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2010 áprilisában. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7. Egyéb tervek

Nagy szikibagoly (*Gortyna borellii lunata*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2004. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2004.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	30	Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): főképp a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) terjedése okozhat problémát, állománycsökkenést.
J02.03.02	csatornázás	M	17	Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): A területet korábban csatornázással csapolták le. Ez ma tovább szárítja a mocsárréteket, ami káros
K02.01	Fajösszetétel változás, szukcesszió	M	14	Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): erre az élőhelyre is jellemző a cserjésedés, amenyiben felhagyják. Ennek hatására átalakul más élőhellyé.
				Euro-szibériai erdőssztyeppölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus</i> spp.) (9110*): A természetes folyamatok a fás legelőből a fa nélküli legelő irányába hatnak
				Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): A kaszálás felhagyásával fellépő cserjésedés a tápnövény sziki kocsord (<i>Peucedanum officinale</i>) számára más nem megfelelő, állománycsökkenést okoz.
				Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A kaszálás felhagyásával fellépő cserjésedés megváltoztatja a faj szempontjából ideális gyepruktúrát. Az állomány emiatt csökkenni kezd.
M01.02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés	M	13	Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): A terület főként a globális folyamatok hatására szárazodik. Az élőhely ennek hatására hosszú távon eltűnhet
				Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): A terület főként a globális folyamatok hatására szárazodik, emiatt a tápnövény sziki kocsord (<i>Peucedanum officinale</i>) állománya hosszú távon lecsökkenhet.
				Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A terület főként a globális folyamatok hatására szárazodik, emiatt a kedvező élőhelyi struktúra és fajösszetétel átalakul. A faj számára ez a kiszáradás kedvezőtlen folyamat.

				Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>): A Csomota-csatorna kiszáradás jelentős veszélyeztető tényező, amennyiben a csatorna száraz, a faj nem képes fennmaradni.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B07	egyéb erdészeti tevékenység	H	25	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> val és <i>Carpinus betulus</i> szal (91G0*): Itt a tarvágásos véghasználatra gondolunk, ami akkor is rontja az élőhely természetességét, amennyiben ligeterdőnek újítják föl. Csak a jelenlegi erdészeti tervezési időszak hatályán túl merülhet föl.
Időszakok H01	Felszíni vizek szennyezése	L	1	Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>): A Csomota-csatorna szennyezése veszélyeztetheti az állományt
J02.02.01	Üledékkotrás, kitermelés	L	1	Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>): a meder fenntartási munkálatai is lehetnek veszélyesek a faj állományára nézve

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

Az Eret-hegy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A természetközeli/féltermészetes tölgyes erdők fenntartása, különös tekintettel a gyertyános-tölgyes és szikesedő erdőssztyep jellegű állományokra.
- Őshonos fafajú állományokban a kiterjedt tarvágásos véghasználatok mellőzése, folyamatos erdőborítás fenntartása, természetközeli vegyes korösszetételű állományok kialakítása. A talaj és az aljnövényzet bolygatását a lehető legkisebbre javasolt csökkenteni.
- Lábon száradó vagy odvasodó faegyedek és a holt fa megfelelő mennyiségű meg hagyása.
- Természetes, inváziós fajok által nem eluralt cserjés-magaskórós erdőszegélyek kímélete és fejlesztése. Erdei tisztások, fáslegelők fenntartás és fejlesztése.
- Az inváziós fajok (gyalogakác, zöld juhar, amerikai kőris, aranyvesszők, japánkeserűfűvek, akác) visszaszorítása, szükség esetén rendszeres beavatkozásokkal. A természetközeli/féltermészetes erdőállományokból és fasorokból a tájidegen fafajok (gyalogakác, zöld juhar, amerikai kőris, akác stb.) egyedeit el kell távolítani. Ennek során a sarj vagy újulatképzést meg kell akadályozni.
- A természetközeli erdei aljnövényzet megóvása, a természetes felújulás segítése érdekében (taposás, túrás, rágási kár megelőzése miatt) a területen a nagyvad egyedszámának megfelelő szinten tartása, szükség esetén mesterséges apasztása.
- A gyepek állapotát javító legeltetési/kaszálási rendszer fenntartása. Cél a területen mozaikosan található rétek, mocsárrétek fennmaradásának biztosítása; a gyepek teljes becserjésedésének megakadályozása. Kíméletes, kaszátlan mozaikokat és hagyásfákat is meghagyó kaszálás, és a jelölő ízeltlábú fajok érdekeit is figyelembe vevő kaszálási rend bevezetése.

- A sziki kocsordos (nagy szikibagoly élőhely) gyepeken a lepke érdekeit preferáló kaszálási rend kidolgozása.
- A szomszédos szántók lehetőség szerinti gyepesítése, vagy őshonos faállományú erdő-sítése.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

Az Eret-hegy Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 4 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezeléseket, beavatkozásokat gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 terület kaszálással-

legeltetéssel fenntartott gyepterületei: mocsárrétek, üde kaszálók, nedves és száraz gyepek. A terület nagy része országos jelentőségű védett természeti terület, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzethez tartozik.

Másrészt ide tartoznak a cserjésedő állományok, amelyek gyepek helyén alakultak ki a pásztorkodás vagy a kaszálás felhagyása miatt. A kezelési egység összes kiterjedése 62,48 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): veres csenkeszes rétek (E2), mocsárrétek (D34), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), jellegtelen üde gyepek (OB), magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF), fáslegelők, faskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek (P45), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c)
- Natura 2000 élőhelyek: Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) (jelölő élőhely), hegyi kaszálórétek (6520) (nem jelölő élőhely)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- A gyepterület évente csak egyszer lehet kaszálni (GY80).
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- Fogasolás nem megengedett (GY09).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103). (Magyarázat: az előírás a haris (*Crex crex*), a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), és a réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) miatt került be.)

- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117)
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható (GY57).
- Legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék(GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át (GY61).
- A legeléskizárt területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani (GY122)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A fás legelő fainak felújítását a megjelenő újulat megőrzése, vadak és legelő állatok elleni megvédésével biztosítani kell (GY123).
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet (GY24).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező árkok megszüntethető-e, vagy azokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvizes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását, de tavasszal sem okoznak káros belvízi elöntést. Ez szükséges volna a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek (6440, 6520) állapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-3 egység területét érinti, azon valósítható meg, de a KE-1, KE-2, KE-4 kezelési egységekben is megjelenik. Ennek megválaszolásához geodéziai felmérésre és vizes tervezésre van szükség.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található gyeptípusok csak kaszálással-legeltetéssel tarthatók fenn. Klimatikus okok miatt a területen jelentős a spontán cserjésedés-erdősődésre való hajlam, a kezeletlen gyepek néhány év alatt képesek átalakulni. A teljes becserjésedés meggátolása a jelölő gyepi élőhely (6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei) kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges, azonban a ligetes megjelenés (fás legelő jelleg) fenntartása, cserjék és fák meghagyása több közösségi jelentőségű gerinctelen állatfaj [sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catabx*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)] miatt szükséges. A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catabx*) számára optimális élőhelyeken a cserjék záródása nem haladja meg az 50%-os mértéket, magasságuk pedig az 1,5-2 métert.

A cserjésedés visszaszorítására, és a legeltetés mértékének korlátozására a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) érdekeit figyelembe véve is szükség van.

A kaszálás és a legeltetés előírt korlátozásai a gyepek jó állapotban való fenntartását hivatottak szolgálni.

Haris, hamvas rétihéja, réti fülesbagoly jelenléte esetén a kaszálás halasztása a sikeres költés feltétele.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: elsősorban a Natura 2000 területen található erdők tartoznak ide, másodsorban néhány kisebb facsoport, fasor.

Összességében a kezelési egység kiterjedése 66,52 ha. A kezelési egység nagy része erdőtervezett erdő, szerepel az Országos Erdőállomány Adattárban. Az erdőállományok mintegy fele (~35 ha) idős, természetes, természetközeli, vagy származékerdő, gyertyános-kocsányos tölgyes vagy keményfás ligeterdő. Ezekon kívül nagyobb arányban fiatalabb ligeterdők fordulnak elő, és egy kisebb akácos állomány is. Két állományrész a térképezés időszakában felújítás alatt állt, sarjadó állományokkal. A kezelési egység nagy része országos jelentőségű védett természeti terület, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): gyertyános-kocsányos tölgyesek (K1a), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), akácültetvények (S1), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3), jellegtelen üde gyepek (OB)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal* (91G0*) (jelölő élőhely)
- Érintett erdőrészletek: Penyige 7A, 7B, 7C, 7D, 7E, 7F, 7G, 7H, 7I, 7J, 7K, Kömörő 29A

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az érintett erdőrészletek elsődlegesen természetvédelmi rendeltetésűek, kivéve Kömörő 29A, amely faanyagtermelő, de Natura 2000 másodlagos rendeltetésű. Az érintett erdőrészletek jelenlegi fatípusai főként kocsányos tölgyesek és elegyes tölgyesek (egyéb lomb elegyes, kőrises), egy erdőrész egyéb kemény lombos, egy pedig akácos. A távlati célállományok

kocsányos tölgyesek vagy kőrises tölgyesek. Idegenhonos célállomány nincs.

Az érvényes körzeti erdőtervben megfogalmazott előírások betartása esetén a Natura 2000 terület erdőállományai a természetvédelmi célkitűzéseknek megfelelően fenntarthatók. Az önkéntesen vállalható javaslatok között olyanok szerepelnek, amelyek nem szerepelnek az erdőterv előírásai között, vagy az erdőterv hatályán kívül is szükséges az alkalmazásuk. Törekedni kell az intenzíven terjedő idegenhonos fafajok arányának csökkentésére.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv: Szatmár-Nagyecsed-i erdészeti tervezési körzet erdőterve (jelenleg kihirdetés alatt) A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.
- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni. Ilyen üzemtervezett erdőrészek a kezelési egység területén a következők: Penyige 7A, 7B, 7C, 7D, 7E, 7F, 7G, 7H, 7I, 7J, 7K
- 14. melléklet a 45/2015. (VII. 28.) FM rendelethez

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés (E03).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18).
- Fokozottan védett madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása (E20).
- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása (E47). (Magyarázat: ez a javaslat nem vonatkozik a meglévő akácos állományra)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása (E29).
- Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására (E72).
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé – a díszes tarkalepke védelmében – legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel)(E14). (Magyarázat: a Natura 2000 terület erdői jelenleg megfelelő életteret nyújtanak a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) populációjának számára, ugyanakkor a kedvező

- állapotok tartós fenntartásához szükség van beavatkozásokra is)
- Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
  - A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni (VA02).
  - A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása (E69). (Magyarázat: a kezelési egységbe fasorok is tartoznak, ez az előírás-sor elsősorban azok miatt lett beépítve, mivel ezek hajlamosak erősen becserjésedni, és a környező gyepekre ezekről indul meg az idegenhonos fa- és cserjefajok behatolása)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egységet érintő Csomota-csatornán és az Erethegyi-csatornán létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvizes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását, de tavasszal sem okoznak káros belvízi elöntést. Ez szükséges volna a kezelési egység vízállapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-3 egység területét érinti, azon valószínűsíthető, de a KE-1, KE-2, KE-4 kezelési egységekben is megjelenik.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat nem szükséges

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

A fasorok esetében tekintettel kell lenni arra a Szatmár-Beregi TK kezelési tervében szereplő javaslatra, miszerint a bűvő-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat meg kell őrizni, ill. növelni területarányukat, különösen a táblaszegélyeken.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírás-sorokat a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével és az Eret-hegy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területre 2016-ban készült „Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció” (HBM Kormányhivatal Erdőgazdálkodási Főosztály – HNPI) előírásaival összhangban határoztuk meg.

Törekedni kell arra, hogy az összes erdőállomány valamely természetszerűnek minősülő jelölő élőhellyé alakuljon.

Holtfát is tartalmazó idős erdőállományok megléte szükséges a közösségi jelentőségű nagy szarvasbogar (*Lucanus cervus*) és nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*) bogárfajok állományainak fennmaradásához.

A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása a közösségi jelentőségű sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) fennmaradás miatt is fontos az előírás-sorban megjelölt díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) mellett. A vadlétszám csökkentés is indokolt, mivel a

jelenlegi vadlétszám a jelölő erdőtársulások cserje- és gyepszintjét láthatóan károsítja, ez a közösségi jelentőségű értékek közül főképp a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) táplálkozási lehetőségét korlátozza.

A kezelési egységben megkülönböztetünk fasorokat is. Ezekre is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai faegyedek mindig maradjanak.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület vizes élőhelyei. Ezek egyrészt a mocsár jellegű élőhelyek, amelyeknek magassásos, vízi harmatkásás, szittyós növényzete van és kisebb rekettgyep-cserjések is jellemzőek bennük, sőt egy kisebb facsoport is megtalálható az egyik foltban. Ebbe a kezelési egységbe tartoznak másrészt a vízfolyások, árkok, tehát a Csomota-csatorna, az Erethegyi-csatorna, és az utóbbiba torkolló névtelen lecsapoló árkok, továbbá az árkokba, csatornába, vagy azok partélébe belenövődő cserje- és faállományok. A kezelési egység összes kiterjedése 7,95 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zombékoló magassásrétek (B5), vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, metyekórós mocsarak (B3), üde és nedves cserjések (P2a), jellegtelen üde gyepek (OB), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Partkezelés: a csatornák és árkok rézsűin és partjain legtöbbször – amennyiben az árok nem zárt erdőben található – a meder hossz-szelvényének nagyobb részében cserjés-fás szegélyvegetáció található. Ez a szegélyvegetáció több szakaszon ligetes jellegű, őshonos fákkal (évszázados kocsányos tölgyek is előfordulnak), de előfordulnak idegenhonos fák és cserjék is (akác (*Robinia pseudo-acacia*), nemes nyár (*Populus × euramericana*), vörös kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*)).

A fasoroknak és cserjéseknek a meghagyására törekedni kell, de a tájidegen fafajokat és a gyalogakácot szükséges volna kiszálatni. A tájidegen fafajok esetében támogatható a sarjak gyomirtószerrel való kezelése, az előírások betartása mellett.

Kotrás, üledékkitermelés: A medrek jelenlegi állapotában ugyan nem jellemző az üledékfelhalmozódás, de nem jelenthető ki, hogy a jövőben a vízügyi kezelő részéről a meder vízszállító kapacitásának megőrzése érdekében nem merül föl az üledékkitermelésre vonatkozó igény.

Javasolt időbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése szempontjából élővilágvédelmi szempontból javasolható időpont a július 15.-november 01.

közötti időszak.

Javasolt térbeli korlátozás: Az Erethegyi-csatornán és a Csomota-csatornán esetlegesen tervezett kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése során javasoljuk, hogy kerüljön meghatározásra egy kivitelezési oldal, mely a későbbiekben is fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. a másik oldal legyen ún. ökológiai oldal, melynek fő szerepe, hogy élőhelyet biztosítson a vízfolyás és a vízfolyást kísérő növényzet, valamint a hozzá kapcsolódó életközösség számára, ezáltal biztosítsa, hogy a középvízi meder ökológiai folyosó és magterület funkcióját ellássa a fenntartási jellegű munkák ellenére is. A kivitelezési oldalon a kisvízi medret kísérő magasabb rendű növényzet, különös tekintettel a kivitelezést akadályozó fásszárú vegetációra eltávolításra kerül, ill. eltávolításra kerül a középvízi meder keresztszelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%- ából az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet. Ezzel szemben javasoljuk, hogy a kivitelezési oldallal szemközi ökológiai oldalon a kisvízi medret kísérő szegélynövényzet, valamint a középvízi meder keresztszelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ában az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet változatlan formában kerüljön megőrzésre.

Vízvisszatartás, medertározás: a kezelési egység meghatározása során felsorolt minden ároknak és belvízelvezető csatornának csapoló-drénező hatása van az erdőkre, mocsarakra, mocsárrétekre is, eredetileg azzal a céllal ásták őket, hogy a belvíznyomta területeket kiszárítsák.

A drénező hatás azokban az időszakokban nyilvánul meg, amikor a fenékszint alatta van a felszínközeli víz szintjének. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a lecsapoló árkok funkciójukat jelenleg betöltik-e, esetlegesen hol szüntethetők meg olyan módon, hogy ebből fakadóan káros belvízi elöntés a környező területeken ne keletkezzen, vagy lehetséges-e változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése, úgy, hogy belvízi elöntést tavasszal ezáltal se okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani. Ennek kimérésére természetesen geodéziai felmérésre van szükség.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos (V07).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103). (Magyarázat: az

előírásor a haris (*Crex crex*), a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), és a réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) miatt került be.)

- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező vízfolyások megszüntethetők-e, vagy azokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvizes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását, de tavasszal sem okoznak káros belvízi elöntést. Ez szükséges volna a kezelési egység vízállapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-3 egység területét érinti, azon valószínűsíthető meg, de a KE-1, KE-2, KE-4 kezelési egységekben is megjelenik.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység két részből áll: a kicsiny területű mocsarakat a környező gyepkezeléséhez hasonlóan kezelik, száraz időszakban kaszálják, vagy legeltetik, de az is előfordul, hogy kimaradnak a használatból, főképp, ha csapadékos az év. Nem érdemes gazdálkodásmentességet előírni, viszont a használatot az illetékes Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetni szükséges. Jelentősek pl. ezeknek a területnek a madárvédelmi vonatkozásai (fokozottan védett madárfajok fészkelése előfordulhat). Szükséges lenne a vizes élőhelyek további lecsapolódásának megakadályozása, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével összhangban.

A vizes élőhelyek a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) fő előfordulási területei a Natura 2000 területen belül. E területeket veszélyezteteti, amennyiben az érintkező részeket intenzíven használják (például: gépjármű-forgalom, kaszálás, taposás, a talaj- és a vízbázis szennyeződésének veszélye, a gyep fizikai károsítása, stb.).

A csatornák és árkok a másik része a kezelési egységnek. A Natura 2000 terület értékes erdős és gyepi jelölő és közösségi jelentőségű élőhelyeinek [Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal (91G0*), Euro-szibériai erdőssztyepteptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0*) *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), hegyi kaszálórét (6520)] hosszú távú fennmaradásához elengedhetetlen a talajvíz (felszínközeli víz) magas szinten tartása az aszályos időszakokban is. A kezelési javaslatnak minden kezelési egységre pozitív hatása van, és ezen keresztül pozitív hatása van a nedves élőhelyekhez kötődő, jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományaira. A medertározás pozitív hatású lenne továbbá a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina orientalis*) állományaira is. Ugyancsak indokolt a vízfolyást kísérő cserjesávok és fasorok állandó fenntartása, legalább az egyik parton („ökológiai oldal”).

A csatornahálózat lehetőséget teremt a vízviisszatartásra, a medertározásra. Ez már önmagában

kedvező lehet a jelölő vágócsík (*Cobitis taenia*) és a közösségi jelentőségű szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) állományaira. A drénező hatás csökkentése továbbá mindenképpen előnyös a jelölő élőhelyek és azokon keresztül a szárazföldi jelölő fajok állományaira is. A medrek fenntartási munkái során madárvédelmi okok miatt és a szegélyélőhelyekhez kötődő jelölő lepkefajok (sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)) állományai védelmében szükséges a cserjék egy részét meghagyni. Ugyanakkor a teljes becserjésedés meggátolása is szükséges, többek között a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állomány miatt.

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: Ide tartozik a Natura 2000 terület DNy-i részén található fás legelőrész: Penyige 0103/1, legelő. Évszázados kocsányos tölgyek állnak egy mocsárréten. A területet legelőként hasznosítják. Összes kiterjedése 5,49 ha

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek (P45)
- Natura 2000 élőhelyek: Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (91I0*) (jelölő élőhely)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatokat

A fás legelő évszázados tölgyeinek pótlását egyedi kiültetéssel és a kiültetett fiatal fák megfelelő utógondozásával kell megvalósítani. Kiültetéshez szükséges fafaj: kocsányos tölgy (*Quercus robur*).

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jászágállások helyét a működési terület

szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117)

- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- A fás legelő fájának felújítását a megjelenő újulat megőrzése, vadak és legelő állatok elleni megvédésével biztosítani kell (GY123).

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A fás legelő fájának pótlása élőhelyrekonstrukciós javaslatnak minősül. Továbbá élőhelyrekonstrukciós javaslatként megemlítjük, hogy a vízmegtartás lehetőségeinek vizsgálata szükséges. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező Erethegyi-csatornán létre lehet-e hozni olyan küszöböt, amelyek a kisvizes időszakokban elősegíti a felszínközeli víz szintjének megtartását, de tavasszal sem okoz káros belvízi elöntést. Ez szükséges volna a kezelési egység vízállapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-3 egység területén valósítható meg.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A fás legelő igen ritka élőhelytípus, fenntartása mindenképp szükséges, annál is inkább, mivel ez a terület megfelel az euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (9110*) jelölő élőhelynek. Nem megfelelő sem a kizárólag gyepként való kezelés, sem az erdőként való, hanem a fás legelőként való fenntartás szükséges. A kocsányos tölgyek (*Quercus robur*) idős példányai továbbá igen jó élőhelyet nyújtanak a közösségi jelentőségű nagy szarvasbogar (*Lucanus cervus*) és nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) bogárfajoknak.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

A KE-1, KE-2, KE-4 kezelési egységek esetében javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egységek területét csapoló-drénező vízfolyások (ezek a KE-3 egység egy részét alkotják) megszüntethetők-e, vagy azokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvizes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez szükséges volna a közösségi jelentőségű élőhelyek (KE-1: 6440, 6520; KE-2: 91G0*; KE-4: 9110*) állapotának javításához.

KE-4: a gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok között megadott kocsányos tölgy fapótlások élőhelyrekonstrukciós javaslatnak minősülnek.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések nem indokoltak.

KE-1: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*)

KE-3: vágó csík (*Cobitis taenia*)

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelytérképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2016-ban készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2016-os felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

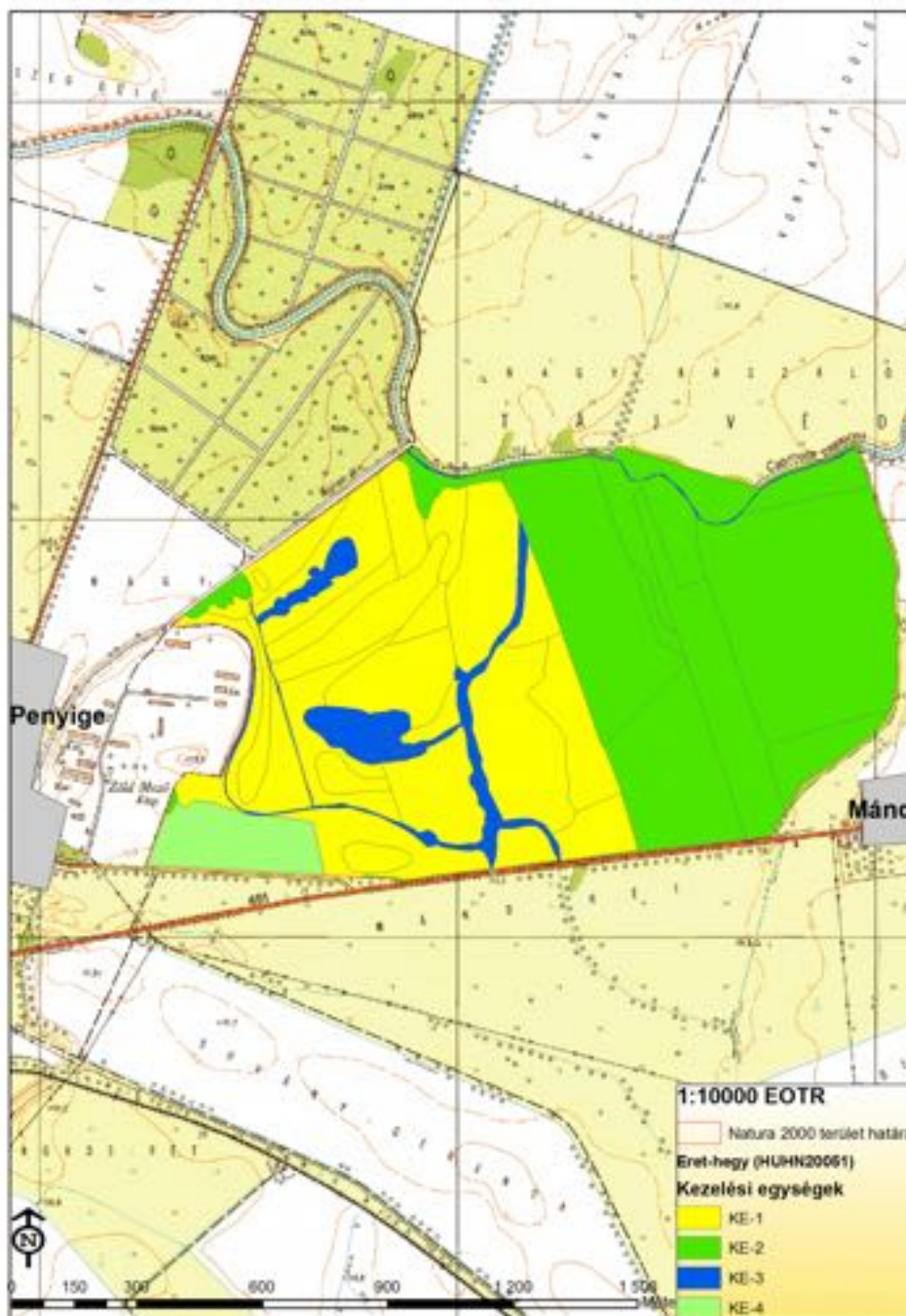
A jelölő élőhelyek monitorozására javasolható 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek (91G0* - Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal*, 91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*), 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre és erdőkre vonatkozó módszertan.

A jelölő lepkefajok monitorozása NBmR protokoll szerint végezhető, 5 évente.

Ugyancsak NBmR protokoll szerint végezhető a jelölő vágó csík (*Cobitis taenia*) monitorozása, 5 évente.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

A tervezési terület kezelési egységei. 2016. 12. 06.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján az Eret-hegy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Penyige (és Kőmörö) közigazgatási területeket érintve három fizikai blokkban található. A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 50,35 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

MEPAR Blokkazonosító	Teljes terület (ha)	Támogatható terület (ha)	KAT
T3E3H-2-11	79,26	72,52	0
T74RF-J-11	65,46	0,34	0

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Jelen Natura 2000 területen a támogatási rendelet gyep hasznosítási irányú horizontális célprogramjai vehetőek igénybe, ugyanis a XXX különleges természet-megőrzési terület nem esik bele Magas Természeti Értékű Területek zónalehatárolásaiba. Szakembereink álláspontja szerint a terület hosszú távú fenntartásához elegendőek a horizontális célprogramokban elérhető kiegészítő támogatások. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre

vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyep természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

Az Eret-hegy fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. Az Eret-hegy Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

○

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. Az Eret-hegy Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

○

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz. Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem

a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

- egyeztető fórum megszervezése és lebonyolítása
- önkormányzati közzététel
- a fenntartási terv internetes felületen való megjelenítése
- érintettek levélben vagy e-mailben való megkeresése

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

- Natura 2000 területtel érintett gazdálkodók
- Natura 2000 területtel érintett földhasználók, hasznosítók és kezelők
- érintett földrészletek tulajdonosai
- földbérlők
- területi államigazgatási szervek
- települési önkormányzatok
- társadalmi szervezetek

- helyi lakosság

A társadalmi egyeztetés szervezése, lebonyolítása:

A fenntartási tervre vonatkozó véleményeket 2017.03.10-ig várjuk az emisszion2@gmail.com email címre, vagy postai úton a következő címre: E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. A fenntartási terv egyeztető fóruma 2017.03.07-én 11:00 órai kezdéssel, Penyige község Polgármesteri Hivatalának Házasságkötő termében (4941 Penyige, Kossuth u. 31.) kerül megtartásra. A fenntartási terv jelen tervezete honlapunkról letölthető: <http://www.e-misszio.hu/n2>

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A fenntartási tervre vonatkozó véleményeket 2017.03.10-ig várjuk az emisszion2@gmail.com email címre, vagy postai úton a következő címre: E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. A fenntartási terv egyeztető fóruma 2017.03.07-én 11:00 órai kezdéssel, Penyige község Polgármesteri Hivatalának Házasságkötő termében (4941 Penyige, Kossuth u. 31.) kerül megtartásra. A fenntartási terv jelen tervezete honlapunkról letölthető: <http://www.e-misszio.hu/n2>